

greppa näringen

Vi har Greppet!!

Målet för år 2002 var att 2 200 lantbrukare skulle vara anmälda till Greppa Näringen. Detta har uppnåtts!

Strax efter årsskiftet 2002 anmälde sig den 1000:e medlemmen, Sven-Ingvar Nilsson i Ö Vram utanför Kristianstad vilket firades med en pressvisning och specialdesignad Greppa-tårta i Sven-Ingvars kök. Då i januari hade lantbrukare från Skåne anmält sig i betydligt högre grad än lantbrukare från Halland och Blekinge. Under året har ytterligare 1 200 lantbrukare tillkommit som medlemmar och glädjande nog har tillströmningen varit god i alla län under de senaste månaderna.

Många har nu tillsammans med en rådgivare gjort upp en plan för vilken rådgivning som kan vara värdefull på gården och fått en växtnärbalans utförd. Många har också

fått rådgivning om lämplig placering av våtmarker, hantering av bekämpningsmedel, kontroll av foderstater m m. Under hösten har rådgivningsmodulerna kvävestrategi, markpackning och vallodlingsstrategi finlipats och kommer att utföras på många gårdar under år 2003. En annan viktig aktivitet under året har varit studiecirkeln "Näring i cirklar" som har genomförts på ca 40 platser i Skåne och Halland.

Inför år 2003

Nästa år är målet 3000 anmälda i Skåne, Halland och Blekinge. Då utvidgas också Greppa Näringen till fler län; Gotland, Kalmar och Västra Götalands län. Och målet är att 800 lantbrukare ska vara anmälda i dessa tre län vid 2003 års utgång.

Det verkar som om Greppa Näringen ligger rätt i tiden och tillsammans är vi nu på god väg.

Stina Olofsson

Stina Olofsson, Jordbruksverket, projektansvarig Greppa Näringen

www.greppa.nu - till nytta för dig

Greppa Näringens hemsida är projektets källa för kunskap. Här kan du få svar på allt från frågor kring växtnärbalans till att med dina egna gårdsvärden använda våra beräkningsguider. Nedan finns exempel på vilken nytta du kan ha av hemsidan.

- Greppa Näringen har en aktiv nyhetsbevakning inom sitt ämnesområde. Med **prenumerationstjänsten** kan du här automatiskt få ett e-postmeddelande när en nyhet kommit.
- Under rubriken **Kunskapen** finner du en omfattande uppslagsbok och regelbok. Ambitionen är lättillgänglig sammanfattande fakta inom projektets problemområden både vad gäller ämnesfakta och lagstiftning.
- Under rubriken **rådgivning/kurser** kan du söka bland Greppa Näringens kurser och finna de rådgivare som är kopplade till projektet.
- På hemsidan kan du göra din egen **växtnärbalans**.
- Beräkna bästa stallgödselstrategi med hjälp av vårt **stallgödselråd** – använd egna värden eller schablonvärden.

Välkommen in och besök www.greppa.nu!

Greppa Näringen i media

Intresset i omvärlden för Greppa Näringen har varit stort. Sedan invigningen i september 2001 har det varit ett stort antal artiklar i både lokaltidningar men även i rikstidningar. Olika radiostationer har också sänt från besök på Greppa Näringen-gårdar. Till och med jordbruksministern lär ha nämnt Greppa Näringen i en TV-sändning nyligen.

I november gav Greppa Näringen och Jordbruksverket ut ett pressmeddelande om att kväveutlakningen minskar. Det uppmärksammades bl a i nyhetsprogrammet Rapport.

Att intresset har varit stort leder förstås också till att förväntningarna är höga på vad vi alla gemensamt ska lyckas med och då kan det vara bra att veta att vi är på väg!

Mikael Svensson med sonen Dennis i kostallet.

Unik samverkan på Lindhult

Samverkan lantbrukare emellan blir allt vanligare. På en mjölkgård utanför Långås i Halland samverkar inte bara två lantbrukare utan även Greppa Näringen-rådgivarna. Följ med till Lindhult!

Av Markus Hoffman, LRF

På gården Lindhult finns två lantbruksföretagare. I ett unikt samarbete driver Mikael Svensson och Johan Lilliehöök gården tillsammans. Lindhults Lantbruk AB omfattar ca 370 ha varav 300 är åker. De ca 100 korna som är uppbundna och utfodras med fullfoder ägs av Mikael som också arrenderar ladugården. Varje år bestäms vallarealen och hur vallfröblandningarna ska vara. Mikael betalar för den vall han "beställt" och står för gödsling, skörd m m. Han kan välja att köpa tjänsten från Lindhult Lantbruks AB eller från en maskinstation.

Mikael bestämde sig för att anmäla sig till Greppa Näringen och gjorde det ganska nyligen. Han berättar att "Från början var jag osäker på om Greppa Näringen var något för mig.

Dels har jag inga egna marker, dels visste jag inte riktigt vad det stod för."

Sagt och gjort, Mikael anmälde sig och nu har han förutom planeringsbesöket fått växtnärbalans samt utfodringskontroll genomförd.

Växtnärbalansen blir dock lite speciell eftersom den inte omfattar hela gården utan enbart kostallet.

Greppa Näringen-rådgivningen har bl a lett till råd om att sänka inkalvningsåldern på kvigorna för att öka utnyttjandet av näringen i utfodringen, vilket Mikael säger att han försöker göra nu.

På Lindhult samverkar inte bara två lantbrukare utan även växtodlings- och utfodringsrådgivarna inom Greppa Näringen. "Samarbetet fungerar bra" tycker Mikael. "Det är bra om det är fler som tänker till och kommer med goda råd."

"Det är bra om det är fler som tänker till och kommer med goda råd"

På frågan om han skulle rekommendera Greppa Näringen till sina halländska kollegor svarar han att "Det kan inte vara fel att räkna på det. Till exempel för mig som ligger med en viss överutfodring. Det är en fråga om ekonomi." Ordet ekonomi betyder som bekant hushållning och ökad hushållning kan leda till minskade förluster till miljön. "Att det verkligen blir mindre miljöbelastning får man hoppas på", avslutar Mikael.

Rådgivarsamverkan som i Danmark

Vid "E6-motet" utanför Falkenberg sitter en del av den halländska rådgivarkompetensen. I det s k rådgivarhuset finns Hallands Husdjur och en del av Hushållningssällskapets HIR-rådgivare.

Calle Blackert som är HIR-rådgivare och rådgivare hos Mikael Svensson bekräftar att det en fördel att ha nära till utfodringsrådgivaren för samma gård. "Största nyttan med att ha nära till varandra är när det dyker upp frågetecken. Likaså när vi ska göra en gödslingsplan för växtodlingen kommande säsong så stämmer vi av med grovfoderanalyserna."

Carin Clason arbetar på Hallands Husdjur. Hon säger att "Vi har ett bra samarbete mellan rådgivarorganisationerna. Vi har lätt att ta kontakt med varandra, antingen vi sitter i det så kallade rådgivarhuset i Falkenberg eller på lilla Böslid utanför Halmstad."

Carin ger ett exempel på hur nyttan av varandra kan se ut. "Om jag som utfodringsrådgivare ser att grovfoderanalysen är hög i t ex kalium, så kontaktar jag den som är växtodlingsrådgivare så att han/hon kan ta upp detta vid nästa besök. Vi delger varandra startrappor, växtnärbalanser m m. Greppa Näringen har inneburit ytterligare ett lyft för oss rådgivare. Utfodrare lär sig att reagera på problem/möjligheter i växtodlingen och byggnadsrådgivare, växtodlare kan identifiera detsamma inom vår rådgivning. ■

Skyddszonerna har öppnat upp markerna

I Sverige finns ca 10 000 km skyddszoner. Det motsvarar ett kvarts varv runt jorden. En del av detta "varv" finns hos Greppa Näringen-lantbrukaren Lennart Persson.

Av Markus Hoffman, LRF

En Greppa Näringen-lantbrukare som har skyddszoner är Lennart Persson som brukar Vittskövle boställe utanför Svalöv där han odlar betor, konservärter, raps och spannmål. Lennarts marker avvattnas av en bäck som rinner genom hela egendomen och längs den har han 1200-1300 meter skyddszon per sida av bäcken. Lennart tycker det är mest positivt med skyddszonen och säger att "För mig har skyddszonen blivit något som öppnat upp landskapet. Det har gjort att allmänheten har fått tillträde" Lennart tycker sig ha sett fler människor som promenerar på skyddszonen längs bäcken.

"Jag har även nyttjat den en hel del för att köra med traktorerna på. Det har gjort fälten mera tillgängliga."

Lennarts skyddszon är en del av REKO-stödet och vad som händer med skyddszonen framöver nu när REKO fasas ut har Lennart inte bestämt sig för än. Att det blir någon fortsättning är klart men om det ska bli i det nya skyddszonstödet eller i form av träda återstår att se.

Att det inte finns ett skördekrav är helt avgörande för beslutet att ha eller

inte ha en skyddszon menar Lennart. På en gård som inte har maskiner för att skörda gräset eller djur för att nyttja det blir det för svårt att sköta skyddszonen.

Lennart anmälde sig till Greppa Näringen för ca två månader sedan och har nu fått sitt första besök. Lennart valde en rådgivare från HS och efter första besöket tycker han det är lite för tidigt att säga vad Greppa Näringen kommer betyda på gården men säger att "Gårdens växtnärbalans bör man ha aktuell år från år. Det har varit det som är mest aktuellt hittills".

För mig har skyddszonen blivit något som öppnat upp landskapet, säger Lennart Persson

Har du räknat på skyddszoner?

Håkan Rosenqvist är agronom och agronomie doktor. Han är också lantbrukare och ekonomikonstult och kommer framöver att kommentera ekonomin i olika brukningsåtgärder i detta nyhetsbrev. I detta nummer kommenterar han skyddszoner.

Skördekravet föreslås tas bort.* Möjligheten att skörda skyddszoner efter 15 juli och använda gräset som foder kommer dock att finnas kvar även om skördekravet slopas. Kravet på skörd har varit så pass kostsamt att skyddszoner inte varit ekonomiskt intressant för ett flertal gårdar som saknat användning av fodret samt saknat maskiner för skörden.

Om det inte ställs krav på att skörda gräset sjunker kostnaden avsevärt för skyddszoner. Med en insåningskostnad på 675 kronor som fördelas ut på 5 år, blir insåningskostnaden 160 kronor per år. Kostnad för putsning bedöms till 260 kr, vilket tillsammans blir 420 kronor per hek-

tar och år. Dessa kostnader förutsätter att det inte är alltför små ytor som är skyddszoner på aktuell gård. Vid små ytor antas hektarkostnaden öka med 50%, vilket innebär en fast kostnad på ca 210 kronor per gård som har skyddszon. För en skyddszon på 0,5 hektar innebär det kostnader på ca 315 kr, vilket blir 630 kronor per hektar. Dessutom tillkommer markkostnaden som är beroende markens alternativvärde.

Med en ersättning på 3 000 kronor per hektar innebär det att åtgärden är lönsam med ovanstående förutsättningar, om alternativkostnaden på marken är lägre än ca 2 500 kr per hektar.

Ställ dig frågan

Skulle jag vara beredd att arrendera den aktuella marken där skyddszonen ska ligga, till ett arrende av 2 500 kr per hektar och bruka marken som idag? Bli svaret att jag inte är beredd att arrendera marken för 2 500 kr per hektar bör jag överväga att anlägga skyddszon på marken.

Alternativvärdet på marken påverkas framförallt av skördenivå, priser, gröddval och arealstödet storlek, men även maskinkostnader och andra kostnader påverkar. Markens där skyddszoner är belägna kan vara kostsammare att bruka än genomsnittlig mark p g a träd och buskar vid fältkanten. Även skörden kan vara lägre om t ex skyddszoner utgör vändteg eller det finns körspar. Dessutom kan det vara praktiskt att kunna köra vid fältkanten med traktorer, utan att man kör ned någon gröda. Eftersom det går att variera bredden på skyddszonen mellan 6 och 20 m går det att få rakare fältkanter. På så vis minskar dubbelkörning, vilket ökar odlingsnettot.

Skyddszoner bra för jakten

Det finns ett flertal andra faktorer som påverkar alternativvärdet på marken där skyddszonen placeras som t ex viltvårdsintresse. Skyddszoner intill vattendrag kan förbättra förutsättningarna för det vilda. Om det görs viltvårdande åtgärder på 0,5 procent av gårdens åkerareal och värdet av förbättrad jakt bedöms till 5 kr per hektar för hela gården innebär detta att viltvårdsvärdet blir 1000 kr per hektar skyddszon.

*Den s k STAR-kommittén i Bryssel har föreslagit att skördekravet ska tas bort.

+ greppa
närings = sant

Kemisk bekämpning av ogräs och växtskadegörare är en av de viktigaste produktionsfaktorerna i det konventionella jordbruket. Produktutvecklingen på området gör att nya effektivare bekämpningsmedel ständigt kommer på marknaden.

Moderna bekämpningsmedel är mera miljövänliga än sina föregångare, men fortfarande görs fynd av bekämpningsmedelsrester i yt- och grundvatten. Utvecklingen tyder visserligen på att halterna minskar i vissa områden i landet, men när det gäller fynd i vatten så bör "Noll-visionen" gälla. Det kommer aldrig att vara acceptabelt med påvisbara halter av bekämpningsmedel i grund- och dricksvatten.

Inom Vemmenhögprojektet har man klart visat att säkrare hantering av bekämpningsmedel på gårdsnivå leder till drastiskt minskade fynd i vattendragen. Därför finns ett rådgivningspaket kallat "Säkert växtskydd – hantering" inom Greppa Näringen. Vid ett gårdsbesök går rådgivaren igenom rutinerna för hantering av bekämpningsmedel, t ex påfyllning av spruta, rengöring, transporter, miljöuppgadering av spruta o s v. Mycket av detta

är självklarheter, men det är lätt att bli hemmablind och det sker en ständig utveckling på området. Ta därför chansen att diskutera din säkrare hantering med en kompetent rådgivare på området.

"Grundvatten av god kvalitet" är ett av de 15 miljö kvalitetsmålen som fastställts av Sveriges regering. På kommunal nivå innebär det att nya vattenskyddsområde skapas eller att villkoren i befintliga förändras. För kemisk bekämpning kan tillstånd krävas, grödval och växtföljd kan behöva förändras. Ökad mekanisk bekämpning kan vara en möjlighet i vissa fall men också en kväveläckagerisk. För dig som har mark inom ett vattenskyddsområde erbjuds därför ett speciellt rådgivningspaket kallat "Rådgivning i vattenskyddsområde".

Tag nu chansen att minska riskerna med bekämpningsmedel på din gård genom Greppa Närings rådgivning. Det finns två rådgivningspaket på växtskyddsområdet: Säkert växtskydd - hantering och Säkert växtskydd – vattenskyddsområde .

Örjan Folkesson
Växtskydd, Jordbruksverket, Alnarp

Har du ännu inte kontaktats av en rådgivare?

Det har förekommit lång väntetid från det att man anmält sig till projektet till dess man fått kontakt med en rådgivare. Nu får rådgivningsorganisationerna snabbt besked om att en anmälan kommit in. Tanken är att organisationer som har en arbetstopp och svårt att snabbt boka in ett besök ska skicka ut ett vykort där man anger ungefär hur lång väntetid man har.

Har du inte blivit kontaktad, hör av dig till rådgivningsföretaget för besked.

Passa på att Greppa en studiecirkel!

Ca 300 lantbrukare gick Greppa Närings studiecirkel "Näring i cirklar" förra vintern. Studiecirkeln fick gott betyg av deltagarna och studiehäftet verkar mana fram mycket diskussioner i grupperna. Kontakta ditt studieförbund om du vill gå en cirkel i vinter!

Cirklarstart blir i januari.

Internationellt

Mer kväveutlakning i Danmark

Att uppskatta kväveutlakningen från alla åkrar i ett helt land är inte det lättaste. I Danmark var man tidigt ute med att göra en sådan uppskattning. Enligt en tidigare beräkning utlakades ca 230 000 ton kväve från den danska åkern, dvs drygt 60 kg N/ha, i mitten av 1980 talet. En ny beräkning från 2002 visar att det istället förmodligen utlakades 310 000 ton kväve. Anledningen sägs vara att man underskattat stallgödselns innehåll av kväve. Oavsett utgångsnivån verkar man vara säkra på att utlakningen på senare år minskat med 20-25%. Det visas av de gjorda beräkningarna men mäts även upp i form av minskade kvävehalter i vattendragen.

Miljöersättningar i Norge

Även i Norge ger man miljöersättningar för olika åtgärder i jordbruket. Miljöåtgärderna är inriktade på att minska jorderosion och därmed fosforförlusten från åkrarna till vattendragen. Exempel på ersättningsnivåer är:

ÅTGÄRD	ERSÄTTNING NOK/HA
Obearbetad stubb	
- liten jorderosionsrisk	400
- medelstor jorderosionsrisk	600
- stor jorderosionsrisk	1 000
- mycket stor jorderosionsrisk	1 300
Lätt höstharvning, 30% av jorden ska vara halmtäckt	300
Direktså höstsåd eller så efter lätt harvning	300
Fånggröda	1 100-1 500
Skydds zoner längs vattendrag eller gräsrensor i kraftiga lutningar (minst 8 m breda)	4 kr/m
Sedimentationsdammar (för att jordpartiklar med fosfor ska sjunka)	70% av anl. kostn

EU kommissionen drar länderna inför rätta

Det s k Nitratdirektivet är en gemensam lagstiftning för jordbruket alla länder i Europa. Syftet är att minska kväveförorening av grundvatten, sjöar och vattendrag. Just nu pågår juridiska processer mellan EU kommissionen och flera länder i Europa. Kommissionen tycker inte att alla länder lever upp till Nitratdirektivets bestämmelser. Tyskland fälldes för att man räknade av avgång av ammoniakkväve från den mängd kväve i stallgödsel som får spridas per hektar och försökte därmed tillföra mer än de 170 och 210 kg N/ha som är tillåtet. I Nederländerna anser inte EU kommissionen att det obligatoriska systemet med växtnäringsbalanser för lantbrukarna räcker för att leva upp till Nitratdirektivet. Även Sverige fick i somras ett s k motiverat yttrande om att identifiera nya jordbruksområden som nitratkänsliga.